

Veiligheidsregio IJsselland
Postbus 1453
8001 BL Zwolle

Datum: 7 juli 2022, Zwolle
Onderwerp: Vijfde verantwoording coronacrisis

Geachte meneer/mevrouw,

Voor u ligt conform afspraak de vijfde en voorlopig laatste verantwoording over de regionale inzet op de coronacrisis in de maanden januari – maart 2022. In maart 2020 werd de eerste besmetting in Nederland vastgesteld. Het was groot nieuws en we probeerden elke besmetting meteen te isoleren. Nu, ruim twee jaar later, is de pandemische fase overgegaan in een endemische fase. De coronacrisis werd overgenomen door een nieuwe crisis vanwege de oorlog in Oekraïne en de stroom met vluchtelingen die dat tot gevolg had. Een opgave voor ons allen.

De focus is dus verschoven, maar de eerste maanden van dit jaar zaten we nog volop in die coronacrisis. Met een verharding in de maatschappij, tegenstellingen, blijdschap maar ook wanhoop over het tempo en de keuzes rondom de versoepelingen. Waarin wij als bestuurders het Kabinet opriepen om meer evenwicht in het coronabeleid te brengen. Door naast de aandacht voor de zorg, meer balans te brengen in de verschillende sociale, maatschappelijk en economische gevolgen van het coronabeleid, door vooral te kijken naar wat wel veilig kan en mogelijk is en om meer perspectief op de lange termijn te bieden.

We staan voor een opgave om mensen zo lang mogelijk gezond te houden. Er lopen veel initiatieven om dit aan de voorkant meer te stimuleren, maar dit moet door alle partners verder gezamenlijk vormgegeven worden. Het Kabinet heeft de uitdaging om vooruit te blijven kijken en met partners verschillende scenario's voor te bereiden.

Het crisisteam van Veiligheidsregio IJsselland heeft de laatste twee jaar hard gewerkt. Er was steeds een ROT en RBT actief. We brachten schriftelijk verslag uit over de afgelopen periode aan de raden van de betrokken gemeenten. Dit deed ik, als voorzitter, in afstemming met de burgemeesters die deel uitmaken van het Regionale Beleidsteam. In dit verslag ga ik als voorzitter in op het verloop van de gebeurtenissen en op de besluiten die zijn genomen. Het ROT en RBT zijn voor nu afgeschaald, maar opschalen is altijd weer mogelijk want we weten ook hoe grillig dit virus is.

Met het document dat nu voor u ligt, bied ik u de verantwoording aan van de maanden januari tot en met maart 2022. Namens de burgemeesters van Dalfsen, Deventer,

Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle, en als voorzitter van Veiligheidsregio IJsselland.

Hoofdpijnen

Het verslag gaat in op het verdere verloop van de crisis rondom het coronavirus (COVID-19) en de besluiten die de burgemeesters van Veiligheidsregio IJsselland in gezamenlijkheid hebben genomen. Hoofdpijnen zijn:

- Crisisorganisatie COVID-19
- Ontwikkelingen coronavirus
- Zorgcontinuïteit
- Testen
- Bron- en contactonderzoek
- Vaccineren
- Maatregelen
- Werkgroepen
- Bijzondere gebeurtenissen
- Openbare orde en veiligheid / Handhaving
- Informatiemanagement
- Communicatie
- Vooruitblik

Vragen over dit verslag zal ik in overleg met de andere burgemeesters, graag beantwoorden.

Hoogachtend,

Peter Sijders, voorzitter Veiligheidsregio IJsselland

Vijfde verantwoording voorzitter Veiligheidsregio IJsselland, het verloop van de crisis rondom het coronavirus (COVID-19)

Crisisorganisatie COVID-19

De crisis wordt gekenmerkt door golfbewegingen van opschaling en afschaling. Het jaar startte in een periode van opschaling en extra landelijk Veiligheidsberaden, ten behoeve van de landelijke besluitvormingscyclus. Geleidelijk volgde het afschalen, waarbij de frequentie van vergaderen omlaag ging en de voorbereiding op een nieuwe fase werd gestart. Een nieuwe fase van afbouw van de crisis en het omschakelen naar een nieuwe situatie waarin corona onderdeel van onze samenleving blijft.

Ten behoeve van het overstappen naar een nieuwe fase is Prof. Dr. René ten Bos uitgenodigd in het RBT voor een wetenschappelijke beschouwing over de coronacrisis. Samen met de bestuurders is gedurende een bestuurlijke sessie nader gesproken over de complexiteit van deze crisis, het belang van samenwerking en over in verbinding blijven.

Nu de maatregelen rondom de coronacrisis zijn ingetrokken, is de regionale crisisorganisatie afgebouwd. Ook het Landelijke Operationele Team Corona (LOT-C) is afgebouwd. Op 23 maart is dit in het RBT ook zo besproken. Dit was de 60^e en tevens laatste RBT. Als de crisis er om vraagt, zal er weer worden opgeschaald. De GGD/ DPG is in the lead om (proactief) te informeren en/of te alarmeren vanuit het geneeskundige proces bij zorgwekkende ontwikkelingen.

Er is bij zowel de veiligheidsregio als de GGD een loket voor de afhandeling van externe verzoeken, zoals informatieverzoeken van media, inspecties of anderszins. Hierbij staan de loketten in contact met elkaar en de gemeenten. Tot slot vindt er nog een evaluatie plaats. Deze is in lijn met de evaluatie die in het voorjaar 2021 is opgesteld. Het streven is om deze na de zomer voor te leggen aan het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio.

Ontwikkelingen coronavirus

Binnen het OMT wordt begin 2022 steeds duidelijker dat de omikronvariant minder ziekmakend is dan eerdere varianten. Vanaf begin februari tot begin maart was de grootste piek in coronabesmettingen. Dit was enkele weken na de eerste versoepelingen. Dit leidde medio maart tot een nieuwe piek in het aantal ziekenhuisopnames. Door het milder verloop van de omikronvariant bleef echter de stijging in het aantal IC-opnames uit. Ziekenhuizen en VVT-instellingen waren onverminderd druk door een combinatie van een hoog ziekteverzuim, hoog aantal patiënten en de inhaalzorg die plaats moet vinden. Ondanks de hoge druk in de zorg zag het kabinet, door de minder ziekmakende omikronvariant, toch ruimte om het beleid te versoepelen. Door het vervallen van het advies te testen bij de GGD per 11 april, is er minder zicht op het aantal inwoners met een coronabesmetting.

Zorgcontinuïteit

Uit de duiding van het RIVM blijkt dat het aantal besmettingen inmiddels sterk is afgenomen en het aantal patiënten in de zorg daalt. De acute coronacrisis lijkt voorbij, maar corona blijft onder ons en mogelijk krijgen we te maken met nieuwe ervaringen. Het kabinet probeert in de lange termijn aanpak een balans te vinden in het omgaan met het virus én het vormgeven van een open samenleving. Het beleid wordt daarom niet meer primair gevoerd vanuit de

belasting van de zorg, maar vanuit een breder perspectief, met ook oog voor de maatschappelijke en sociaaleconomische continuïteit. Dit komt tot uiting in de twee nieuwe gelijkwaardige kabinetsdoelen: a) sociaalmaatschappelijke en economische continuïteit/vitaliteit en b) toegankelijkheid van de gehele zorgketen voor iedereen.

Niet alleen moet in de toekomst maatschappelijke en economische schade worden voorkomen, maar ook het tegengaan van polarisatie, het bevorderen en ondersteunen van mentale gezondheid en welzijn, de ontwikkeling van kinderen en jongeren, het waken voor maatschappelijke ontwrichting als gevolg van uitval door ziekte of psychische klachten en het bevorderen van maatschappelijk draagvlak voor het coronabeleid.

De toegankelijkheid van de gehele zorgketen omvat niet alleen de toegang tot de zorg voor patiënten met COVID-19 en andere (semi-)acute zorg, maar ook een kwalitatief hoogstaande en goed toegankelijke curatieve en langdurige zorg, met doorgang van (kritiek) planbare zorg en aandacht voor leefstijl en preventie. Deze kabinetsdoelen vragen in de komende periode nadere uitwerking om zo vorm te geven aan de transitie van een pandemische situatie naar een endemische situatie.

Testen

In het eerste kwartaal van 2022 heeft GGD IJsselland voorzien in 5 vaste testlocaties en 4 tijdelijke testlocaties in de regio. Vaste testlocaties waren er in: Zwolle, Deventer, Hardenberg, IJsselmuiden en Ommen. Tijdelijke testlocaties waren er in Steenwijk, Raalte, Genemuiden en Staphorst.

De openstelling van de locaties bewoog mee met de besmettingsgolven en testbereidheid. In februari en maart was het aantal besmettingen het hoogst. De testvraag steeg in februari boven de laboratoria-capaciteit uit, met een recordaantal testen van 5.284 in regio IJsselland. Om deze reden werden in Zwolle en Deventer locaties van Stichting Open Nederland (SON) geopend om aan de testvraag te voldoen. Binnen enkele weken werden deze locaties echter weer gesloten, omdat het aantal testaanvragen daalde.

Na een korte opleving in maart zette de daling definitief door. Het testvolume ging van ongeveer 3400 testen per dag halverwege maart, naar minder dan 100 testen per dag eind april. Het wijzigen van het landelijke testbeleid heeft hier sterk aan bijgedragen. Vanaf 11 april werd zelftesten de norm. Door het lage aantal PCR- testaanvragen is er in april besloten om de tijdelijke testlocaties in Raalte, Staphorst en Genemuiden te sluiten.

De komende periode zal nieuwe vraagstukken opleveren op het gebied van testen. Waar de focus eerst lag op het beschikbaar hebben van voldoende testaanbod, zal de komende periode in het teken staan van het inregelen van een duurzame testorganisatie waarbij een basiscapaciteit beschikbaar is in de regio, die snel opschaalbaar is wanneer het nodig is. Voor de GGD vraagt het behouden en de duurzame inzetbaarheid van personeel, aandacht en creativiteit.

Bron- en contactonderzoek

Aan het begin van het nieuwe jaar was het aantal besmettingen zeer hoog en om deze reden hebben we het bron- en contactonderzoek (BCO) in de meest beknopte vorm moeten uitvoeren. In de maanden die daarop volgden hebben we onze focus verplaatst naar het spreken van positief geteste kwetsbaren i.p.v. ieder positief getest persoon spreken. Inmiddels zijn door de vele versoepelingen van het beleid nog maar weinig mensen die zich

laten testen wat er voor zorgt dat het werk voor BCO-team langzaam opdroogt. Op dit moment hebben we geen landelijke schil die ons ondersteunt en hebben we onze bron- en contactonderzoekers op hun minimale contracturen ingezet. We zijn in de transitiefase van BCO beland waarin we naar een waakvlam organisatie gaan.

Verder zijn we in opdracht van het RIVM eind januari gestart met uitvoeren van steekproeven. Dit betekent dat aan het begin van de dag een aantal dossiers zijn geselecteerd voor een volledig BCO om zo data te kunnen verzamelen voor het RIVM. Een nieuw onderdeel binnen het BCO zijn de Oekraïense vluchtelingen. Hier zijn aparte processen voor ingeregeld om ze zo goed mogelijk te begeleiden en informeren.

Vaccineren

Door de opmars van de besmettelijke omikronvariant sloot GGD IJsselland het jaar 2021 af met een boostervaccinatie-campagne. In week 52 werd een record aantal vaccinaties van ruim 60.000 gezet in de grote vaccinatielocaties in Zwolle, Deventer en Hardenberg.

Dit record is in het nieuwe jaar echter meteen verbroken. In week 1 worden bijna 90.000 boostervaccinaties gezet. Dit aantal neemt daarna snel af, wat maakt dat GGD IJsselland weer kan inzetten op drempelverlagende acties om de mensen die nog geen vaccinaties hebben gehad, te kunnen bereiken. Zo kan men vanaf 11 januari weer komen 'prikken zonder afspraak'. Ook wordt er in iedere gemeente in de regio een tijdelijke vaccinatielocatie geopend op goed bereikbare plekken; de zogenoemde dichtbij-locaties.

Naast de vaste- en dichtbij-vaccinatielocaties, vaccineert GGD IJsselland ook met mobiele teams binnen zorginstellingen zonder medische dienst en bij niet-mobiele-thuiswonenden. Ook moeilijk bereikbare doelgroepen als dak- en thuislozen worden opnieuw bezocht in de maatschappelijke opvang.

De landelijke vaccinatiestrategie wordt ondertussen steeds verder uitgebreid. Zowel op de te vaccineren doelgroepen als op vaccin-soort. Dat vraagt in de regio om flexibiliteit in het werkproces.

Als vaccin wordt het mRNA vaccin Pfizer gebruikt. Vanaf 14 maart wordt ook het eiwit-vaccin Novavax aangeboden. Daarnaast is in de 2^e helft van de maand akkoord gegeven op het toepassen van het Janssen-vaccin als booster en als herhaalprik.

In april is GGD IJsselland ook gestart met het vaccineren van Oekraïense vluchtelingen. Zij zijn uiteraard welkom in de vaccinatielocaties, maar GGD IJsselland biedt de vaccinaties ook aan via mobiele teams bij de gemeentelijke opvanglocaties.

Het is duidelijk dat de GGD in 2022 blijft vaccineren tegen covid. Op dit moment worden er door het ministerie van VWS en het RIVM verschillende scenario's uitgewerkt in samenwerking met de GGD'en. De meest reële verwachting is dat er een relatief rustige zomerperiode aankomt, maar dat er rekening gehouden wordt met een najaars- en/of wintercampagne. Regionaal maken de GGD'en een locatieplan dat landelijk en met de omliggende regio's wordt afgestemd. Net zoals bij testen, wordt gezocht naar een duurzame inzet van personeel.

Maatregelen

Om de snelle verspreiding van de omikronvariant te vertragen en de zorg voor iedereen toegankelijk te houden, heeft het kabinet een lockdown ingevoerd. De lockdown is ingegaan op 19 december 2021 en duurde tot en met vrijdag 14 januari jl. De traditionele feestdagen in deze periode, welke normaliter in teken staat van saamhorigheid, zagen er net zoals vorig

jaar anders uit dan 'normaal'; er was onder andere de beperking op de hoeveelheid thuisbezoek en het algehele vuurwerkverbod.

Vanaf 15 januari ging Nederland stapsgewijs weer open, met allereerst de openstelling van het onderwijs, sportclubs en winkels. Met ingang van 26 januari konden de meeste locaties, onder voorwaarden, weer open gaan. Dit betrof de beoefening van kunst en cultuur en contactberoepen zoals kappers. Ook de horeca, bioscopen, theaters, musea, concertzalen, dierentuinen en pretparken konden hun deuren openen. Sportwedstrijden mochten weer buiten eigen clubverband en publiek was bij alle sportwedstrijden weer welkom. Vanaf halverwege februari wordt in 3 stappen de samenleving verder geopend en op 15 maart worden bijna alle resterende coronamaatregelen omgezet in een advies.

Werkgroepen

Net als in de voorgaande periodes zijn werkgroepen actief geweest en hebben zij inhoudelijk afgestemd op een aantal onderwerpen. In de loop van de periode januari tot en met maart werd het minder noodzakelijk om af te stemmen. Ook werden er in de loop van de tijd andere onderwerpen, relevant voor regionale afstemming, besproken in de werkgroepen.

De werkgroepen die tijdens de coronacrisis zijn opgezet hebben het positieve neveneffect gehad dat collega's elkaar in de regio beter weten te vinden. De werkgroepen worden ook na de afbouw van de crisisorganisatie voortgezet. De wijze waarop verschilt per werkgroep. Vanuit de werkgroepen is vooral de wens om elkaar te blijven ontmoeten op vakinhoud. Er is geen behoefte aan een formele structuur en de werkgroepen organiseren dit zelf. Vanuit de veiligheidsregio is begin april een overleg geweest met de Kring van Gemeentesecretarissen om de afbouw op hierboven beschreven wijze vorm te geven.

Bijzondere gebeurtenissen

Protestacties

In januari werd er in de samenleving een toenemende onrust en spanning ervaren. Er was steeds minder begrip voor de maatregelen. Dit uitte zich onder andere in een brede protestactie van de horeca, waarbij zich ook enkele culturele organisaties aansloten. Het RBT heeft op 13 januari een brief aan Minister president Rutte gestuurd om haar zorgen te uiten en te verzoeken om een aantal maatregelen af te schalen en de steunmaatregelen in overeenstemming te brengen met de geldende maatregelen. Tevens heeft het RBT, op basis van een advies van de werkgroep handhaving, een handhavingslijn afgesproken met betrekking tot de protestacties.

Op 15 januari is een als protestactie georganiseerd feest in Dalfsen uit de hand gelopen. De situatie is met een noodbevel en inzet van ME onder controle gekregen. In dezelfde periode zijn verschillende protestacties geweest in verschillende gemeenten. Deze zijn over het algemeen zonder problemen verlopen.

Carnaval

In de regio is afstemming geweest over de organisatie van carnaval. Een aantal carnavalsverenigingen heeft de optocht uitgesteld naar een later moment in het jaar. Dit is besproken in de werkgroep Evenementen, zodat er geen opeenstapeling van evenementen tegelijkertijd gaat plaatsvinden, de hulpdiensten hun inzet kunnen organiseren en bestaande

reeds geplande evenementen niet in de knel komen. Vlak voor carnaval vond er een aantal versoepelingen plaats, waardoor een beperkte viering binnen mogelijk was.

Vanwege de afschaling van maatregelen konden feestdagen zoals Koningsdag en Bevrijdingsdag op de reguliere wijze worden voorbereid.

Openbare orde en veiligheid / Handhaving

In de eerste maanden van 2022 zag je een afnemend begrip voor de maatregelen en een toenemende onrust en spanning. De naleving van de maatregelen was tot een dieptepunt gedaald. Dit vroeg extra inzet van politie en gemeentelijke handhavers. Zeker medio januari, met de protestacties in de horeca en bijvoorbeeld de onrust in Dalfsen, legde dit een groot extra beslag op de personeelscapaciteit. Ook de bestuurders en ambtenaren van de gemeenten hebben in die periode veel extra inzet gepleegd door het voeren van gesprekken en het afstemmen over de (on)mogelijkheden. Met het verder open gaan van Nederland, werd de druk op de handhaving en de openbare orde en veiligheid navenant minder.

Vuurwerkverbod

Ondanks het vuurwerkverbod - gedurende de lockdown - kan er worden geconcludeerd dat er alsnog in groten getale (illegaal) vuurwerk is afgestoken.

Maatschappelijk ongenoegen en onvrede

Het maatschappelijk ongenoegen is in 2022 zichtbaar. Op 2 januari jl. was er een verboden demonstratie in Amsterdam, waar duizenden mensen bij aanwezig waren (waaronder ook uit Oost- Nederland). Hoewel het coronamaatregelenpakket in januari versoepeld werd, bestaat er daarna nog altijd onvrede over de vrijheidsbeperkingen. Deze onvrede uit zich op diverse manieren en heeft invloed op het veiligheidsbeeld en tevens op de politieorganisatie. Dit zagen we ook terug in de hoeveelheid fakkeltochten die onverminderd hoog bleef.

In 2021 heeft de politie meermaals opgetreden tegen overtredingen van de covid-19 maatregelen. Ook is er vaker dan normaal opgetreden tegen overlast. We signaleren een toename van spanningen en andersoortig sentiment in de samenleving, dit uit zich onder andere door een toename van het aantal demonstraties wat in alle gemeenten plaats had. In een aantal gevallen leidde deze demonstraties tot ongeregeldheden.

Vanaf 1 januari zijn er wekelijks kleinschalige demonstraties in stad en dorp vanuit de lokale bevolking. Veelal in de vorm van de eerder genoemde fakkeltochten, waar van jong tot oud wordt gedemonstreerd tegen de vrijheid beperkende maatregelen van de overheid.

Handhaving door de politie vindt pas plaats als hierop een beroep wordt gedaan. Dit is in ondersteunende zin, zoals tegen de horecaondernemers die na hun demonstratie langer open blijven. Het bekeuren blijkt niet meer nodig te zijn. Ten aanzien van naleving en handhaving is het beeld over het algemeen rustig, bijzonderheden daargelaten.

Informatiemanagement

De continue stroom aan ontwikkelingen en nieuwe informatie moeten zowel regionaal als lokaal geduid worden. Vanuit de crisisorganisatie is hiervoor een

Veiligheidsinformatiecentrum (VIC) ingericht: een multidisciplinair informatiepunt en -proces. Vanuit het VIC werd via het Landelijk Crisismanagement Systeem (LCMS) één actueel beeld van de situatie verzorgd, dat gedeeld werd in het ROT en RBT. Dit beeld ontstond vanuit landelijke, regionale en landelijke informatie. Tevens is dit beeld beschikbaar voor directe

partners binnen en buiten de crisisorganisatie. Vanuit het VIC werden contacten onderhouden met de gemeenten, veiligheidsregio's, partners en het LOT-C. Ook werd vanuit dit centrum de regionale of lokale uitvragen voor het Veiligheidsberaad en het Regionaal Commandanten Directeuren Veiligheidsregio's gecoördineerd.

Monitoring van de regionale ontwikkeling van de pandemie, werd door zowel de GGD, de GHOR als het VIC van Veiligheidsregio IJsselland gedaan. Vanuit het VIC werd in samenwerking met de GGD, GHOR, politie, gemeenten en communicatie frequent een transparante duiding van de situatie via de CoronaMonitor opgeleverd <https://www.vrijsselland.nl/coronavirus/coronamonitor/>.

Communicatie

De laatste maanden van de coronacrisis lag de focus van de coronacommunicatie in IJsselland op het zoeken naar de persoonlijke verbinding, het uiten van waardering en het leggen van lokale verbindingen in de samenleving. Vooral vanuit de gedachte dat er langzaam steeds meer mogelijk werd en we daardoor samen zochten naar de mogelijkheden. Duidelijk is dat positieve, verbindende en persoonlijke narratieven (gekoppeld aan bestuurlijke uitgangspunten) meer impact hadden. De volgende onderdelen lichtten we specifiek toe:

- perswoordvoering via persberichten over specifieke regionale situaties, na elke RBT vergadering een persbijeenkomst en een regionale kernboodschap voor burgemeesters. Hierbij gaven we duiding aan de actualiteit. Voorbeelden hiervan zijn de regionale oproep tot een coronabeleid met meer perspectief en ons regionale standpunt over sluitingstijden van de horeca.
- informatievoorziening richting inwoners en gemeenten via sociale media en websites van Veiligheidsregio IJsselland en GGD IJsselland, verzorgen van meest gestelde vragen maar ook via raadsbrieven na elke RBT vergadering.
- intensieve samenwerking tussen gemeenten, de veiligheidsregio, GGD IJsselland én het ROAZ met structurele bijeenkomsten waarin informatie en best practices met elkaar gedeeld zijn ter inspiratie en om van elkaar te leren.

Vooruitblik

Het is aannemelijk dat er een volgende golf of uitbraak van covid-19 ons weer treft, echter weten we niet wanneer en hoe groot de impact zal zijn. Landelijk prepareert het kabinet zich o.a. met een landelijke langetermijnstrategie voor de aanpak van covid-19 en heeft als doel om de open samenleving te waarborgen, ook wanneer we in een ongunstig scenario terechtkomen. Regionaal is de GGD/ DPG in the lead om (proactief) te informeren en/of te alarmeren vanuit het geneeskundige proces bij zorgwekkende ontwikkelingen. En, als de crisis er om vraagt, schalen we weer op.

Nieuwe uitbraken vragen om aanpassingsvermogen en het leren leven met onzekerheden. De manier waarop we de uitdagingen de afgelopen 2 jaar met elkaar hebben aangepakt, geeft mij vertrouwen dat we dat in IJsselland opnieuw kunnen. Waarbij ik uiteraard hoop dat we dit niet hoeven toe te passen.